

וכפית אותי ועתה תוכל לעבוד את ה' בשני יצריך. אבל יעקב אבינו לא הסכים לזה שיכניע אותו רק באופן חד-פעמי אלא רצה שיכנע לפניו תמיד, ע"כ אמר „לא אשלחך כי אם ברכתני“, והמלאך הבין כוונתו, ע"כ אמר: „לא יעקב יאמר עוד שמך“, המורה על עבודתך בעקבות ובמלחמה, „כי אם ישראל יקרא שמך“, לעולם, המורה כי את אשר שרית עם המלאך והכנעתו תחת ידיך יהיה לעולמי עד להיות לך לעזר ולהועיל בעבודת ה' תמיד.

חנוכה

1170720180000

מאמר א

בגמ' (שבת כא:) „ב"ש אומרים, יום ראשון מדליק שמונה, מכאן ואילך פוחת והולך. וב"ה אומרים, יום ראשון מדליק אחת מכאן ואילך מוסיף והולך וכו'. טעמא דב"ש כנגד פרי החג, וטעמא דב"ה דמעלין בקודש ואין מורידין“. ולכאורה, מה שייך חנוכה לפרי החג?

אולם גראה לי, דהגה בחנוכה היה הנס בב' אופנים, האחד שניצחו אויביהם והכניעו הקליפה, והשני — היוצא מזה — שהרחיבו הקדושה והוציאו הניצוצות, והוא עיקר התכלית.

ובבירור שני האופנים, נוכל לומר דעיקר הנס הוא ההתחלה שהכניעו הקליפה, כי בלאו הכי לא סגי להרחיב הקדושה, וגם נוכל לומר דניזיל אחר העיקר והתכלית והיא הרחבת הקדושה.

והנה ידוע, כי ע' פרי החג שהיו פוחתים והולכים היו נגד ע' אומות (סוכה נה:): וזה י"ל בכוונת הפלוגתא, דב"ש סוברים, דעיקר הזכרת נס חנוכה הוא לזכור שהכניעו הקליפה, ולכן סברי דפוחת והולך כפרי החג שמרמזים על ענין זה. וב"ה סברי דעיקר הזכרת הנס הוא, לזכור שהרחיבו הקדושה, ולכן מוסיף והולך — ונתנו סימן לזה דמעלין בקודש וזה הוא העיקר והתכלית ולא ההתחלה. והנה יש בישראל ב' מדריגות, צדיקים ובינונים, הצדיקים שמחים בתכלית, שנתרוממה ונתרחבה הקדושה, והבינונים שמחים בישועה, שהשפילו אויביהם, שזו כעין שמחה שהכניעו הקליפה. וז"פ הכתוב: „זכר עשה לנפלאותיו חנון ורחום ה', טרף גתן ליראיו יזכור לעולם בריתו“ (תהלים קיא, ד—ה), דכשהקב"ה

זוכר בריתו ועושה נפלאות הרי הוא ליראים וצדיקים לטרף ולמזון שע"ז מרחיבים הקדושה, אך „כח מעשיו הגיד לעמו“, היינו הבינונים שאצלם העיקר „שניתן להם נחלת גוים“.

ובזה יש לפרש הילקוט (ר"פ מקץ): „קץ שם לחושך ולכל תכלית הוא חוקר (איוב כח, ג), — זמן נתן לעולם כמה שנים יעשה באפילה מה טעם, קץ שם לחושך, כל זמן שיצה"ר בעולם אופל וצלמות בעולם, נעקר יצה"ר מן העולם אורה ושמחה בעולם“.

^{117072018nra} ויש להבין המדרש, גם הא דהביא הילקוט סיומא דקרא „ולכל תכלית הוא חוקר“, דלכאורה אין לו שום שייכות לדרש.

אך י"ל דהיה קשה למדרש מדוע כתיב כאן ויהי דהוא לשון צער (מגילה י:): הלא ע"ז באה הישועה ליוסף הצדיק והרווחה ליעקב אבינו ולכל השבטים, ומתרץ כיון דהיה אז רק אתחלתא דישועה, דעיקר הישועה היתה בעת צאתם ממצרים שהוציאו כל הניה"ק משם, ובזה נעשו ראויים לקבלת התורה אשר על ידה זכו לחירות מיצר הרע (שמו"ר מא, ז) דהוא עיקר התכלית, וסובר המדרש כב"ה דהעיקר הוא התכלית, וא"כ ניחא דכתיב ויהי שלא היה אז עיקר הישועה, דכ"ז „שיצה"ר בעולם אופל וצלמות בעולם“, והעיקר היה בצאתם ממצרים וקבלת התורה שנעשו חרות מיצה"ר ואז „אורה ושמחה בעולם“. ולכן מביא סיומא דקרא „ולכל תכלית“ שהעיקר הוא התכלית.

מאמר ב

פו"א: פעם היו החסידים ברוסיה מקנאים בחסידים שבגליציה על שאינם צריכים לעבור דרך הגבולות בנסיעתם לרבם. לדאבונינו היום יש כבר גם לחסידי גליציה לעבור הגבולות ומסיבה זו אחרו ובאו רק עתה אחר חנוכה.

ואח"כ אמר: „חכמים עשו חיזוק לדבריהם יותר משל תורה“ (עירובין עז): „יו"ט יש לו תשלומין כל שבעה“ (ר"ה ד:), דידוע שבימים טובים באה השפעה לכל ימות השנה, ואיך אפשר שתושפע ההשפעה מימי החגים המקודשים והנעלים לימות החול, ימי המעשה? לזה תקנו ז"ל דיש להם תשלומין כל שבעה, ומהשפעת ימים אלו, שהם בימות החול, תוכל ההשפעה לחול גם על ימות החול, וכיון דדברי חכמים צריכים חיזוק יותר משל תורה, א"כ חנוכה — שהיא מתקנת חכמים — יש לה בודאי תשלומין.

והנה הנס היה אז, שהמועט נהפך למרובה, וכמו החשמונאים שהיו מתי מעט, ועכ"ז ע"י אמונתם ובטחונם בהשי"ת. בידעם כי ה' איש מלחמה ולא